

İnsanlığın öldürüldüyü gün

1992-ci ilin 26 fevralında vəhşi ermənilər bəşəriyyətə qarşı ən dəhşətli cinayəti- Xocalı soyqırımını törətdilər

Bu tarix heç bir sözün ifadə edə bilmədiyi bir anlama şahidlik edən bir gündür. Bu tarix bəşəriyyətin zamanın sonunadək ən böyük utanc duyacağı dəhşətlərin, foto və video lentlərini görənlərin baş verdiyinə inanmaq istəmədiyi faciənin tarixin yaddaşına qara hərflərlə yazdığı bir gündür. Bu tarix insanlığın tamamilə öldüyü gündür. Nəhayət bu tarix 1988-ci ildən başlamış Ermənistan-Azərbaycan müharibəsi zamanı baş vermiş ən müdhiş, ən faciəvi, tarixdə analoqu olmayan hadisələrdən birinin- ermənilərin Azərbaycanın Qarabağdakı ən qədim insan məskənlərindən olan Xocalıda törətdiyi Əsrin Soyqırımını Günüdür.

Bu tarix 26 fevraldır...

Bəşər tarixi çox faciələrə, çox soyqırımlara, çox dəhşətlərə şahidlik edib. XX əsrdə isə yəhudi "holokost"u, Xirosima və Naqasaki faciəsi kimi qanlı qətliamlar insanlığın üz qarasına çevrilib. II Dünya savaşı zamanı baş verən böyük faciələr insanlığın bir daha belə hallara şahidlik etməməsi üçün kiyafət qədər böyük nümunələr yaratmışdı. XX əsrin sonunda isə soyqırımların təkrar olunacağına heç kim inanmazdı. Lakin genetik erməni xəstəliyi tibb elmində və beynəlxalq siyasi sistemdə rəsmən qeydə alınmadığı və tədqiq edilmədiyi üçün daha bir dəhşətli soyqırımının baş tutmaması üçün heç bir maneə yox idi...

Terrorizm və vandalizmin ən böyük nümunəsi

Hələ XIX əsrin əvvəllərindən başlayaraq böyük qüvvələrin dəstəyinə arxalanan ermənilər tərəfindən türklərə qarşı soyqırım siyasəti həyata keçirilib. XIX əsrin başlanğıcında Şərqi Anadoluda erməni məsələsinin yaranması, onun təkamülü, sonra isə bu problemin Qafqaza ixrac olunması xalqımıza qarşı dünyada analoqu olmayan vəhşiliklərin törədilməsinə səbəb olub

Azərbaycan xalqı son 200 il ərzində onlarla dəfə erməni millətçi-şovinistlərinin davamlı olaraq etnik təmizləmə, soyqırım siyasətinə məruz qalıb, öz tarixi torpaqlarından qovulub, qaçqına, məcburi köçkünə çevrilib və ermənilər tərəfindən kütləvi qırğınlara düşər olub. Azərbaycanlıların öz tarixi-etnik torpaqlarından qovulması sovet dövründə də davam edib.

Bu proses üst-üstə 2 milyon qaçqın və köçkünü öz doğma torpaqlarından didərgin salıb. Səbəb ermənilərin torpaq iddialarıdır. Bütün beynəlxalq hüquq normalarına zidd olaraq Ermənistan böyük dövlətlərin yardımı ilə Qarabağı özünə birləşdirmək istəyir, bu yolda bütün cinayət və vəhşiliyə hazır olduğunu nümayiş etdirir.

...1992-ci ildə Ermənistan ordusu Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yerləşmiş rus ordusunun (366-cı alay) köməyi ilə Xocalı şəhərində tarixdə misli olmayan dəhşətli soyqırım aktı həyata keçirdilər. XX əsrin sonunda baş vermiş bu qətliaam təkə Azərbaycan xalqına deyil, bütün insanlığa, bəşəriyyətə qarşı yönəlmiş ən ağır cinayətlərdən biridir.

Xocalı Xankəndi şəhərindən 14 km şimal-şərqdə yerləşirdi. 1992-ci ilin qanlı faciəsinə kimi Xocalıda 7 min əhali yaşayırdı. Məlum hadisələr dövründə Ermənistandan, qonşu Xankəndindən ermənilər tərəfindən didərgin salınmış xeyli azərbaycanlı və 1989-cu ildə Fərqanədən qovulmuş Axısxa türkləri də burada məskunlaşmışdılar.

1992-ci il fevralın 25-dən 26-a keçən gecə erməni silahlı dəstələri Rusiyanın Xankəndi şəhərində yerləşdirilmiş 366-cı motoatıcı hərbi alayının köməyi ilə silahsız və köməksiz Xocalı şəhərinə hücum etdilər. Dörd tərəfdən erməni terrorçu dəstələri tərəfindən əhatə olunan şəhər artilleriya və ağır hərbi texnikadan güclü və fasiləsiz atəşə tutuldu. Az bir vaxt ərzində şəhərdə böyük miqyaslı yanğınlar baş verdi, şəhər tamamilə alova büründü.

Fevralın 26-sı səhər saat 5-ə kimi rus ordusunun yardımı ilə şəhər erməni işğalçıları tərəfindən zəbt edildi. Bəşəriyyətin ən qədim yaşayış məskənlərindən olan Xocalı bir gecənin içərisində yerlə yeksan edildi. Qanlı qırğından sağ qalan əhali dağlara, meşələrə qaçdı. Dinc əhalini təqib edən silahlı ermənilər onları güllələyir, ələ keçənlərə amansız işgəncələrlə divan tuturdular. Soyuq, qarlı fevral gecəsində minlərlə dinc sakin girov götürüldü.

Erməni terrorçularından yayınıb meşələrə, dağlara qaçan insanların çoxu soyuqdan, şaxtadan məhv oldular. Xocalı şəhəri isə yer üzündən silindi. Soyqırımı aktı zamanı baş verən əsas hadisələrdən biri də vəhşi erməni terrorçularının buradakı qiymətləri tarixi-mədəni və təbiət abidələrini məhv etməsi, bununla da bütün bəşəriyyətə qarşı bağışlanılmaz cinayət törətməsidir.

Tarixdə baş vermiş müharibələr zamanı qaliblər işğal etdikləri ərazilərdə heç vaxt mülki əhalini öldürmür, maddi-mədəniyyət abidələrini dağıtmırdılar. Erməni faşistləri isə, həm mülki əhalini- qocaları, körpələri, qadınları vəhşi işgəncələrlə qətlə yetirib, həm də bəşəriyyətin ən qədim abidələrini dağıdıblar.

Tarixin ən böyük vəhşiliyi

Xocalı soyqırımının nəticələri çox dəhşətli idi. Rəqəmlər belə prosesin miqyasını və həyata keçirilmə formasını ifadə etmək acizdir. Cinayətkar erməni qoşunlarının vəhşiliyi nəticəsində Xocalı əhalisindən 613 nəfər həlak olub. Həlak olanların cins və yaş tərkibi adamı dəhşətə gətirir- 63 nəfər uşaq, 106 nəfər qadın, 70 nəfər qoca. 8 ailə tamamilə məhv edilib, 25 uşaq hər iki valideynini, 130 uşaq valideynlərindən birini itirib. 487 nəfər şikəst olub, onların 76 nəfəri uşaq idi. 150 nəfər isə itkin düşüb. 1275 nəfər dinc sakin- qocalar, uşaqlar, qadınlar əsir götürülərək ağlasığmaz işgəncələrə, təhqir və həqarətlərinə məruz qalıb. Xocalı soyqırımı zamanı şəhər əhalisinin bir hissəsi zorakılıqdan qaçıb qurtarmaq istəyərkən öncədən düzəldilmiş pusqularda qətlə yetirilib.

Rusiyanın "Memorial" hüquq-müdafiə mərkəzinin məlumatına əsasən, 4 gün ərzində Ağdama Xocalıda qətlə yetirilmiş 200 azərbaycanlının meyiti gətirilib, onlarla meyitin təhqirə məruz qalması faktı aşkar edilib. Ağdamda 181 meyit (130 kişi və 51 qadın, o cümlədən 13 uşaq) məhkəmə-tibbi ekspertizasından keçirilib. Ekspertiza zamanı müəyyən edilib ki, 151 nəfərin ölümünə güllə yaraları, 20 nəfərin ölümünə qəlpə yaraları səbəb olub, 10 nəfər küt alətlə vurularaq öldürülüb.

Hücum zamanı Xocalıda istifadəsi qadağan olunmuş 5,45 kalibrli patronlardan və kimyəvi silahlardan istifadə edilib. Bu cinayətdə 56 nəfər xüsusi qəddarlıqla və amansızlıqla qətlə yetirilib. Onlar diri-diri yandırılıb, başları kəsilib, üzlərinin dərisi soyulub, körpə uşaqların gözləri çıxarılıb, süngü ilə hamilə qadınların qarınları yarılıb. Ermənilər hətta meyitləri də təhqir ediblər.

Hüquq-müdafiə mərkəzi diri adamın baş dərisinin soyulması faktını da qeydə alıb. Xocalı soyqırımının epizodları insanı dəhşətə gətirir. Girov götürülmüş Xocalı sakinlərindən bəziləri (onların arasında Əntiqə adlı qadın da var idi) erməni hərbiçilərinin tələb etdiyi "bu yerlər böyük Ermənistanın bir hissəsidir" sözlərini dilinə gətirmədiklərinə görə ermənilər tərəfindən diri-diri yandırıldı. Xocalı sakinləri deyirdilər ki, onlarla Azərbaycan və Axısxa türkünün erməni qəbirinin üzərində başını kəsiblər.

Onlarla azərbaycanlının gözlərini çıxarıblar. Ermənilər sağ qalmış insanlar üzərində bəşər tarixində misli-bərabəri olamayan vəhşi işgəncələr həyata keçiriblər. Onların başının dərisini soyub, başlarını və bədənin digər orqanlarını kəsib, uşaqların gözlərini çıxarıb, hamilə qadınların qarınını yarıblar. Xocalı soyqırımı zamanı həyata keçirilmiş vəhşiliklər haqda Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanlarının arxivlərində və mətbuatda yer almış yüzlərlə material var.

Faciənin dəhşətlərinin təsəvvürə gətirmək üçün onlardan, sadəcə, birini- onlarla azərbaycanlı səirin gözləri qarşısında baş vermiş bir faktı qısaca nəzərinizə çatdırmaq istəyirik. Əsir götürülmüş azərbaycanlı qadının bir neçə aylıq körpəsini zorla əlindən alıb öldürmək istəyən zaman ana vəhşicəsinə zərbələr altında diş-dırnağı ilə körpəsini müdafiə edir. Nəhayət, ermənilər uşağı anadan alırlar və onun gözləri önündə iki yerə parçalayırlar. Sonra bu parçalarla ananın başına zərbələr vururlar. Bircə dəqiqə ərzində güclü psixi sarsıntıdan dəli olan ana körpəsinin parçalarını qucağına alıb gülməyə və oynamağa başlayır...

Sözün ifadə etməyə aciz qaldığı yalnız bir məqam varsa, o da bu olmalıdır. Xocalı soyqırımı Xatın, Xirosima, Naqasaki və Sonqmi kimi dəhşətli faciələrlə bir sırada dayanır. Lakin

soyqırımının dəhşəti təkcə qurbanlarının sayı ilə yox, həm də həyata keçirilmə üsulları ilə ölçülür. Xocalıda baş verənlər ağlasığmaz, inanılmaz və... sadəcə qeyri-mümkündür. Təbii ki, cinayəti həyata keçirənlər insan olduğu halda..

Nədən Xocalı?

Ermənilərin belə bir dəhşətli soyqırımı həyata keçirmək üçün nədən Xocalı şəhərini hədəfə aldıklarını necə izah etmək olar? Burada fikrimizcə, 3 əsas səbəb var idi. Bu bir tərəfdən Qarabağın dağlıq hissəsində azərbaycanlılardan ibarət olan, strateji önəm daşıyan şəhəri aradan qaldırmaq idisə, digər tərəfdən ümumiyyətlə Xocalını yer üzündən birdəfəlik silərək Azərbaycan xalqının gözünü qorxutmaq idi.

Sonuncu səbəb isə, Azərbaycan türklərinin çox minillər öncədən burada məskunlaşdıklarını sübut edən Xocalı mədəniyyətini məhv etmək idi. Xocalı elə bir yaşayış məskəni idi ki, o, Azərbaycan tarixinin qədim dövrlərindən müasir dövrə qədər tarix və mədəniyyət ənənələrini özündə əks etdirirdi. Bəşəriyyətin ən qiymətli irsinə məxsus bu xüsusi mədəniyyət tarixə Xocalı-Gədəbəy mədəniyyəti kimi düşüb.

Xocalının kromlekləri, dolmenləri, siklopları, kurqanları və digər abidələri, həmçinin, müxtəlif növ məişət əşyaları insan cəmiyyətinin inkişaf dinamikasını özündə əks etdirən maddi mədəniyyət nümunələridir. Erməni işğalından sonra bütün bu maddi mədəniyyət abidələrinin məhv edilməsi və dünyanın ən qədim məzarlıqlarından sayılan Xocalı qəbiristanlığının texnika vasitəsilə darmadağın edilməsi erməni vandalizminin bariz nümunəsi olmaqla yanaşı dünya mədəniyyətinə, bəşər sivilizasiyasına qarşı ən böyük cinayətdir.

Bütün bunlar Ermənistanın Cenevrə konvensiyasının protokollarını pozaraq, müharibə qaydalarına zidd olaraq dinc sakinlərə qarşı xüsusi amansızlıqla həyata keçirilən soyqırım olduğunu təsdiqləyir. Xocalı soyqırımının xüsusi amansızlıqla törədilməsi rus, ingilis, fransız, gürcü, alman, amerikalı və digər ölkələrin vətəndaşı olan jurnalist və publisistləri dəhşətə gətirmişdi. Bu, əsil soyqırım idi...

Xocalı qaçqınlarının BMT, Aİ və ATƏT-ə müraciətində deyilir: "...Sizdən xahiş edirik, erməni hərbi təcavüzü nəticəsində bizim başımıza gələn bəlaya laqeyd qalmayasınız. Biz inanırıq ki, dünyanın BMT, Aİ və ATƏT kimi kifayət qədər nüfuzlu beynəlxalq təşkilatları, sülhsevər ölkələri Ermənistan kimi dövlətin belə təcavüzkarlığına və özbaşınalığına qarşı tədbir görəcəklər. Dünyada qəbul olunmuş beynəlxalq konvensiyalar, ümumbəşəri qanunlar Xocalı faciəsi kimi soyqırımları pisləyir, yolverilməz olduğunu bildirirlər

Azərbaycan xalqı 1948-ci il 9 dekabr "Soyqırımı cinayətinin xəbərdarlıq edilməsi və cəzalandırılması" konvensiyasını rəhbər tutaraq, Ermənistan Respublikasına qarşı BMT-nin Beynəlxalq Məhkəməsində iddia qaldırmaq üçün bütün hüquqi əsaslara malikdir. Dünya bilməlidir ki, bu cinayət, təkcə Azərbaycan xalqına qarşı deyil, həm də bütün sivilizasiyalı dünyaya, bəşəriyyətə qarşı yönəldilib.

Ermənistanda mühüm dövlət postları tutan Serj Sarkisyan, Robert Köçəryan və digərləri baş vermiş soyqırımının günahkarları kimi beynəlxalq məhkəmə qarşısında cavab verməlidir. Cinayət cəzasız qalmamalıdır. Ermənistanın hərbi-siyasi təcavüzü dünya ictimaiyyəti tərəfindən ittiham edilməlidir. Beynəlxalq təşkilatlar, dünya dövlətlərinin parlamentləri Ermənistan Respublikasının Azərbaycan torpaqlarında törətdiyi hərbi cinayətə- Xocalı soyqırımına, əsil soyqırım hadisəsi kimi beynəlxalq siyasi-hüquqi qiymət verməlidirlər".

...Xocalı soyqırımı Azərbaycan xalqına qarşı 200 ildən bəri davam edən təcavüzün son akkordu, Rusiyanın Qafqaz siyasətinin tərkib hissəsi idi. Xocalı faciəsi Azərbaycanın müstəqillik yolunda verdiyi qurbanlardan biri idi. Bu kimi hadisələr xalqımızın öz azadlığına hansı qurbanlar bahasına nail olduğunu göstərir. Bu həm də, ona görə şərəfli tarixdir ki, bu soyqırımı ilə düşmənlərimiz bizi sındıra, əzə bilmədi və xalqımız daha böyük qüvvə ilə birləşdi, müstəqilliyimizi qorudu.

Sonda təəssüflə qeyd etməliyik ki, Xocalı soyqırımının müəllifləri hələ də öz layiqli cəzalarını almayıblar. Beynəlxalq aləmdə ikili standartlar hələ də davam edir. Ermənilər isə

yaxşı anlayırlar ki, Azərbaycan gec-tez bütün digər hadisələrlə yanaşı Xocalı soyqırımının da hesabını soracaq.

Elçin Bayramlı

Səs.- 2010.- 25 fevral.- S. 11.